

IZSÁK HÚGA

■ A hagyományos zsidó imarendben a férfiak ezt mondják: „Áldott vagy Te, világ Királya, aki nem teremtettél nőket” – míg a nők: „...aki kedvére teremtett”. Nem ismerem őszintébb (és persze kiábrándítóbb) imát, mint az előbbi. A monoteista rokon vallások, speciel az iszlám istenünk nemében osztozó (értsd: férfi) hívei sem mondhatnak különül.

Nőket születni nem főnyeremény Kínában sem – és erről ott ugyanúgy a hagyomány, illetve annak ápolói tehetnek –, ahol a hivatalosan „családtervezési politika” néven ismert társadalmi mérnökségi beavatkozás, az „egy család – egy gyerek” elv következtében a lánygyermektől szívesebben megszabadulnak (nemek szerinti szelektív abortusz, csecsemőgyilkosság, árvaház, „export” örökbe fogadtatás stb.). Ázsiában a legmagasabb a „hiányzó nők” aránya (lásd az „Asia’s missing women” problémakörét), és a lánygyermek mortalitási rátája gyanúsán magas – a klasszikus genocídiumra („nemirtás”) utaló adatokkal. Mint Daniel C. Dennett írja, Kínában „mindenki fiút akart – a kivénhedt mém alapján [ez a kulturális átadás egysége, a gén mintájára – R. L.], amely egy korábbi gazdasági állapotban való tenyészésre termelt –, úgyhogy a lányokat hatalmas számban elvetélték (vagy megölték születéskor)” (*Breaking the Spell. Religion as a Natural Phenomenon*. Penguin Books, 2006. 333.).

Nem főnyeremény nőket születni sehol – mondjuk épp nyeglén vagy keserűen (Yoko Onóval: „a nő a világ niggerje”), holmi retorikai vagy zsurnalisztikai fogásból itt akár és szinte bele se gondolva, mit is feltételez, ha szó szerinti *főnyeremény* lenne! Pakisztánban az.

A Pakisztáni Iszlám Köztársaságban futó tévéműsor, az Amán Ramadan a német *Spiegel* folyóirat tudósítása szerint az idei Ramadan igazi slágere. A Geo TV nevű adón megy, nem kevesebb, mint hét órán át; a maratoni meglepetésshow és kvízzjáték során az ötszáz fős közönségből kiválasztott versenyzők olyan diszciplínákban küzdenek egymással, mint a főzés és – nem mellékes módon – a koránismeret. Mosógépért, mikrohullámú sütőért, hűtőért, autóért. A főnyeremény egy eleven emberi csecsemő.

Ámir Liakvat Husszain, a műsort vezető muszlim tévéprédikátor jószágos arccal a ka-

merába tartja, dicséri a fődíjat: „Ezt a gyönyörű kislányt kitették a szemétdombra. Nézzék csak, milyen ártatlan, milyen szép!” A csecsemő fehér pöttyös, piros pólyában van, kis sapkával a fején, amikor átnyújtják (őt? azt?) a zokogó szülőknak. Hosszú évek óta a terméketlenséggel és annak Indiában (is) nagyon jellemző társadalmi stigmájával, arcpirító „szégyenével” küzdő pár, a maga saját, nehezen felmérhető emberi fájdalommal. Szaid Zulfikár Husszain és neje, Szúrija. „A ramadán ajándéka” – mondja a kéthetes újszülött kislányra a nő; sokan biztatták, hogy válasszon más feleséget magának, „de ő türelmes maradt” tizenöt éven át – meséli a férfi (a terméketlenség a hagyományos kultúrákban eleve női problémának számít, függetlenül a tényleges diagnózistól, amely természetesen eshet bármelyik térfelé, és lehet közös is vagy éppen tisztázatlan).

A *Spiegel* szerint Pakisztánban nincs adopción törvény, a szükséges papírokat a műsor folyamán töltik ki a megörvendezett párok nevére. A kínai „kivénhedt mém” által irányított nemirtás logikájához hasonlóan különösen a lánygyermektől szokás megszabadulni itt is, többek között, mert a hagyomány szerint a lánnyal később hozományt kell adni. A Karacsiban, Pakisztán legnépesebb városában havonta tucatszámra kitett gyermekeket a Cshipa jótékonyági szervezet (Chhipa Welfare Association) biztosítja a tévétűsornak, amely a náluk előzetesen regisztrált párok között sorsolja ki azokat nyereményként. A vallási szórakoztató műsor vezetője, Ámir Liakvat Husszain a CNN-nek adott interjújában a következőképpen fordítja le a helyzetet a keresztény kultúra nyelvére: „Karácsonykor a Jézuska ajándékot hoz mindenkinek. Ez fontos a keresztények számára. Nekünk a ramadán ilyen különleges időszak, amikor az embereket megjutalmazzuk, és boldoggá tesszük.”

Nem nehéz rájönni: egyazon logika működik abban, hogy a lány- vagy fiúgyermek kitehető, és a jótékonyági megoldásban, amely szerint odaajándékozható. A közös premissza az, hogy az ember cserélhető tulajdon, amely nem önmagáért van, szabadságában nem „önmagának ajándékozott” (Jaspers), hanem teremtményként egy külső, „transzcendens” szemszögből – a szubjektivitás mindig immanens, az ész önálló törvényhozó erejére alapozott szempontjához képest – egyáltalán tárgynak minősül-

het. A tárggyal való konkrét (jó vagy rossz) bánásmód ehhez képest már másodlagos. Teljesen mindegy, hogy az angyal megjelent-e, amikor Ábrahám felemelte a kést, az utolsó pillanatban (Ter 22,11–12); Izsák ontológiai státusa mindörökké ugyanaz, mint ha leszúrták volna: a behódoló-alárendelt (szubmisszív) fél helyzete, amelyre az *iszlám* szó etimológiai jelentése és legfontosabb ideológiai tartalma utal (önalávetés, alárendelődés, feltétlen engedelmesség).

Izsák történetének a Koránban (37,102–103) olvasható változata szerint: „miután

anyira felserdült, hogy vele serénykedhetett, Ábrahám azt mondta neki: »Fiacskám. Azt láttam álmomban, hogy feláldozlak. Fontold meg hát, mi a véleményed!« »Apácskám!« – mondta ő. – »Tedd azt, amire parancsot kaptál.« [...] És akkor mindketten muszlimok lettek, és alávetették magukat Allah parancsának, és Ábrahám homlokával a földre fektette őt [...]» Homlokával a földre, egyenes adásban. (*Spiegel Online*, 2013. július 30.)

Rigán Lóránd

